

udstedt Parolen: „Dänen heraus!“ og „Deutschland bis Skagen!“; turde Tidspunktet være lidet egnet til at træffe Forberedelse til, at Portene herhjemme aabnes paa vid Gab for tyske handelsrejsende. Nu er det imidlertid saa heldigt, at vi, i hvert Fald efter hvad den foregaaende højtærede Udenrigsminister fortalte os, er kommet ind paa en venskabelig Drøftelse mellem de to Landes Diplomater, saa snart der hænder en Tildragelse, som paa en eller anden Maade vil kunne skade det nabovenlige Forhold — den foregaaende højtærede Udenrigsminister fandt det endogsaa rigtigt, at man fra tysk Side skulde have Lejlighed til at læse Korrektur paa danske Skolebøger, for at disses Fremstilling af Mellemværendet mellem Danmark og Tyskland kunde blive korrigeret i Overensstemmelse med tysk Opfattelse; jeg ved ikke, om den nuværende højtærede Udenrigsminister deler denne Anskuelse, — og det vilde være overordentlig gavnligt, hvis Traditionen blev fortsat paa dette Punkt; ja, jeg gaar endogsaa ud fra som givet, at efter hvad der nu er sket i Sønderjylland, maa i dette Øjeblik Diplomatiets allerede være paa Tærne for at gøre den tyske Regering opmærksom paa, hvad der gaar for sig. Maa jeg blot endnu have Lov til at indskyde den Bemærkning, at man vel saa tør imødesæ fortlørlige Meddelelser af Regeringen om dette vigtige Punkt, noget af det vigtigste, som overhovedet er sket under den nuværende Regerings Ledelse af Danmarks Udenrigsstyre. Men jeg vil da udtale Haabet om, at det ikke sker gennem Meddelelse til Finansudvalget, som ikke har noget med den Sag at gøre, og endnu mindre til den ejendommelige Institution, som er blevet brugt i den senere Tid, efter min Formening paa en fuldstændig grundlovsstridig Maade — nemlig Gruppernes Formænd. Vi bør ikke have nogen Overrigsdag her i Landet; Meddelelser om vort Forhold til Udlandet bør ske til den samlede Rigsdag, om nødvendigt i lukket Møde. Idet jeg altsaa gaar ud fra, at dette Forhold bliver tilfredsstillende ordnet under denne Sags Behandling, enten ved Indgriben fra Regeringens Side eller, hvis dette skulde svigte, derved, at man fra Erhvervslivets egen Side træffer de nødvendige Forholdsregler, skal jeg endnu kun i denne Sammenhæng med Hensyn til Forholdet til Udlandet gøre opmærksom paa, at det, inden vi gaar over til at imødekomme Tyskland paa dette Punkt, i hvert Fald maa fordres, at vi faar Sikkerhed for, at man

fra tysk Side aabner danske handelsrejsende en tilsvarende Adgang til Sønderjylland. Vi kan umuligt lade vore handelsrejsende behandle som Vagabonder i Dele af et fremmed Land og samtidig skabe en Lovgivning, der behandler dette Lands handelsrejsende paa det liberaleste. Just dette viser efter min Mening paa en overordentlig klar og slaaende Maade, hvor meget bedre det vilde have været, hvis man havde søgt at ordne denne Sag paa den Maade, at Ministeren blot havde udbedt sig en Bemyndigelse til efter visse Grundlinier at slutte Traktater med fremmede Magter, hvorefter Forholdene — i Tilfælde af Gensidighed — kunde være ordnede paa lignende Maade som her i Landet. Og lad mig tilføje, at derved var dette Lovforslag for saa vidt ikke blevet overflødig, som dets vigtigste Bestemmelse, nemlig Regelen i § 6, meget vel kunde have dannet Hovedindholdet i den Særlov, vi her havde vedtaget.

Jeg kommer dernæst til det meget kildne Punkt om Handelspladser og bymæssige Bebyggelser. Det er jo Købmandsstandens Standpunkt, at en Udvidelse ikke bør finde Sted paa dette Omraade, og man mener, at en naturlig Hensyntagen til den danske Grossist i København og Købstæderne kræver, at en saadan Udvidelse ikke finder Sted. Hvorvidt det er muligt at holde igen længere — hvad jeg vilde anse for det principielt rigtige —, skal jeg i Øjeblikket ikke udtale mig om; men hvis man vil skride til en Udvidelse, til ogsaa at tillade fremmede handelsrejsende i nogen Grad — efter en vis Maalestok — at besøge Handelspladser og bymæssige Bebyggelser, altsaa Byer udenfor de historiske gyvne Købstæder, om jeg maa bruge det Udtryk, maa jeg sige, at det er overordentlig opofrende af den højtærede Handelsminister at ville stille sig i Brechen og paatage sig det Odium, som sikkert vil være forbundet med at træffe disse Afgørelser. Jeg er ligesom en af de ærede foregaaende Talere, jeg husker i dette Øjeblik ikke hvem, ikke særlig glad ved at faa en rent skematisk Afgørelse af dette Spørgsmaal, et bestemt Tal eller lignende, fordi man derved let udsætter sig for Vilkaarlighed. Det er ogsaa rigtigt, hvad den ærede foregaaende Taler (Ivar Berendsen) sagde, at det ikke alene er Folketallet, det kommer an paa, men et Skøn over, hvorvidt den bymæssige Bebyggelse overhovedet har en saadan Karakter, at den i alle Maader faktisk kan sammenstilles med en Købstad. At lægge denne Afgørelse i en an-